

Un llibre recull per primer cop la memòria de la guerra i la repressió a Prats de Lluçanès

► Les pradenques Roser Reixach i Anna Gorchs han contrastat més d'un centenar d'entrevistes amb documentació de nombrosos arxius

PEPA MAÑÉ MANRESA

«La gent no en sap res, i quan dic res vull dir res. La gent de 80 anys no sap que un pradenc va acabar en un camp de concentració nazi i va sobreviure. 'Això no ho havia sentit a dir, sabia que havia marxat, però...', i la veritat, jo em quedo parada. Però és que pares i nets s'assabenten que els familiars van ser en camps de concentració a Espanya, i van ser 70 pradencs, quan jo els ensenyo el paper diuen: 'Però si no ho havia dit mai!'». Roser Reixach Brià (Prats de Lluçanès, 1962) explica com ha estat la tasca de documentació oral per compilar, per primera vegada, els fets i les dades de la guerra civil i els primers anys de postguerra a la capital del Lluçanès. Els dos volums que formen *Guerra i repressió a Prats de Lluçanès*, que signa juntament amb Anna Gorchs Font (Prats de Lluçanès, 1981), solucionaran aquest buit de memòria històrica. La presentació es farà avui (11.30 h) a la sala d'actes de l'Espai, amb les intervencions de l'alcalde, Isaac Peirai (sense ser un encàrrec, l'Ajuntament edita l'obra); el conseller Lluís Puig, amb un vídeo des de l'exili; la historiadora Queralta Solé (que ha intervingut en l'obertura de fosses al poble); i les autores.

Les dues pradenques van interessar-se pels fets de la guerra civil al seu poble per dues vies diferents. Gorchs, que és periodista, ja va centrar-s'hi en el seu treball de recerca de batxillerat, el 1998, «quan no es parlava de memòria històrica. Per sort, vaig parlar amb gent gran, que ara ja no hi són». Posteriorment, va continuar la investigació als arxius pel seu compte: «Com a hobby, perquè és un període de la història recent que em va atrapar en descobrir que a Prats havien passat coses durant la guerra, per saber quines conseqüències van tenir i com es van viure».

Un dels episodis «realment destacat» va ser l'entrada de les tropes franquistes de Prats el 3 de febrer del 1939: «Va ser una batalla bas-

Roser Reixach i Anna Gorchs amb els volums que recullen la informació de la guerra civil i la repressió a Prats

tant cruel», apunta Gorchs dels fets de ja fa 80 anys, i explica que «els republicans es van intentar fer forts a Prats per guanyar temps en la retirada, i a l'exèrcit marroquí, els anomenats moros, els van donar carta blanca. Com que d'homes gairebé no n'hi havia, perquè eren al front o s'havien amagat, les dones van patir. Van tardar tres dies a entrar i la documentació diu que hi va haver 320 morts i 280 presoners. Són uns fets en la memòria de tothom amb qui hem parlat, dels qui ho van veure o dels qui els ho han explicat els pares i en tenen un record dur».

A Prats hi ha hagut dues intervencions (el 2004 i el 2017) per obrir fosses a la carena de Sant Sebastià, però s'hi han trobat pocs cossos. «Perquè evidentment, com a tot Catalunya, s'ha tardat molt. On es busca ara són a camps de conreu, on s'ha llaurat, plantat... i s'hi han trobat fragments d'ossos triturats. I, a més, el record de la gent topa amb un paisatge canviat», remarca Reixach, que ha publicat treballs de recerca sobre el patrimoni local en

ELS LLIBRES

GUERRA I REPRESSIÓ A PRATS DE LLUÇANÈS (volums I i II)

AUTORES

► Anna Gorchs Font i Roser Reixach Brià

PUBLICACIONS DE L'ABADIA DE MONTSERRAT.
3271 428 PÀGINES. 50 EUROS.

música i dansa, que va «enganxar-se» a la guerra civil quan van decidir publicar, el 2016, el diari que havia escrit el seu pare, Joan Reixach i Fornell entre 1936 i 1939. «Vaig començar a buscar informació per contrastar dades i, com que sabia el treball que feia l'Anna, vam decidir ampliar la investigació a com havia estat la repressió», explica del procés de creació d'un llibre, en el qual han contrastat les expli-

cacions extretes de més d'un centenar d'entrevistes amb la recerca documental en nombrosos arxius. La quantitat d'informació recopilada ha fet que el llibre acabés dividit en dos volums.

42 judicis sumaríssims

La periodista pradenc destaca que «l'objectiu no era fer un judici, sinó exposar el que va passar, parlem de les víctimes d'un bàndol i de l'altre, tot i que segur que de les que menys se sabia és de les del bàndol republicà». Les autores fan balanç dels morts a la rereguarda, de les persones empresonades durant la guerra, dels que van marxar al front, dels que hi van morir, dels 70 pradencs en camps de concentració, dels 42 sotmesos a judici sumaríssim, dels quals dos van ser executats (Salvador Tornafoch Nolla i Climent Vall-lamora Puigferrat), dels exiliats a França, tant els que van tornar com els que s'hi van quedar un temps i altres que no van tornar mai més. «I no és una investigació tancada, perquè potser sor-

geixen més dades, però per semblar que per la guerra no havia passat res, doncs Déu n'hi do: entre els que van morir o van patir algun tipus de represàlia parlem de 165 pradencs. I en una població que tenia 1.600 habitants, vol dir el 10%. Però les autores també es fixen en què el comitè republicà feia els ulls grossos davant gent de dretes i mossos amagats a Prats i les miseres que es deien («feu-ho baixet») i en els 447 refugiats, la majoria d'Andalusia, Cantàbria, Madrid, Aragó i el País Basc, que entre el 15 de febrer del 1937 i l'1 d'agost del 1938 van ser acollits a la població.

Reixach afirma que «em sento culpable de no haver fet el llibre abans, perquè hem arribat en el moment just de parlar amb els últims testimonis. Però és cert que ara hi ha un boom de la memòria històrica, i fa deu anys érem quatre. I el cert és que la gent ha estat en silenci durant 80 anys. Els veïns més grans m'han explicat coses que no havien dit mai. Molts s'han posat a plorar en recordar fets molt durs».

ANNA GORCHS

PERIODISTA

«L'entrada dels anomenats moros va ser cruenta i és en la memòria de tothom amb qui hem parlat»

«Semblava que durant la guerra no havia passat res, però 165 pradencs van morir o patir represàlies»

ROSER REIXACH

ANTROPÒLOGA

«Em sento culpable de no haver fet el llibre abans: hem arribat al moment just per parlar amb els últims»

«Els veïns més grans m'han explicat coses que no havien dit mai i s'han posat a plorar amb records durs»